

Історія Чудотворної ікони та санктуарію Сокальської Богородиці

Матеріали підготовлено і надано О.П. Савчук-Царинською

Fig.1. Sokal on Mieg's Map, org. (1779-1783) Military Archives in Vienna, Archive of Department HAUiSzP WA PK.

www.rodowy.pl

Історія Чудотворної ікони та санктуарію Сокальської Богородиці

Історія виникнення Чудотворної ікони Сокальської Богородиці, зафіксована літописцем у 1617 році, містить багато надприродних елементів, що іноді переходять у площину легенди. Середньовічні хроніки неодноразово згадують художників, які чудесним чином повернули собі зір, втрачений через напружену працю. Одним із них, як припускають, був автор Сокальської ікони, **придворний маляр короля Владислава Ягайла Якуб Венжик**. Після чудесного видіння він вирішив намалювати точну копію образу Ченстоховської Божої Матері. Незважаючи на свою надзвичайну здатність запам'ятовувати людські обличчя, йому було важко пригадати риси обличчя Ченстоховської Мадонни. Тому він тричі повертався до Ясної Гори, щоб зробити відповідні замальовки. Нарешті, повернувшись з третього паломництва, він знайшов вже готову картину, написану в чудесний спосіб. З цією картиною Венжик поїхав до Сокаля, розмістивши її в маленькій православній церкві за містом над Бугом. Сам художник також оселився в Сокалі, де став свідком того, як зароджувався культ, як образ Матері Божої почали шанувати численні польські та руські паломники, що приходили до костелу. Такою є напівлегендарна історія походження образу Сокальської Божої Матері.

Однак не викликає сумніву, що сокальська ікона є однією з найдавніших у Польщі. Припускають, що образ Мадонни з немовлям, написаний на кипарисовій дошці за зразком ченстоховського розпису, був створений у 1490-х роках. Тоді ж його привезли до Сокаля, де він прославився численними благодатями і чудесами. Образ Божої Матері перебувала у храмі понад 120 років. Про цей період автори численних досліджень замовчують. Наступна згадка про ікону датується 1519 роком, тобто часом татарської навали на Сокаль, яка перетворила ціле місто на руїни, не оминувши і маленьку церкву на березі Бугу. Ікона була знайдена неушкодженою.

Для неї збудували невелику дерев'яну церкву, розмістивши її для більшої безпеки на невеликому острові між річками Буг і Рата. Відтоді образом почали опікуватися священники латинського обряду. Однак і вони не виявляли особливого завзяття в охороні місця, обмежуючись двома-трьома богослужіннями на рік. Цікаво, однак, що, попри занедбаність духовенства, костел і образ Діви Марії, що містився в ньому, не переставав користуватися популярністю серед вірних. Ймовірно, завдяки численним польським, русинським та вірменським паломництвам йому вдалося проіснувати без належного догляду майже 100 років. За порятунок напівзруйнованої святині взявся у 1598 році хелмський єпископ Станіслав Гомолінський. 28 серпня 1598 року він звернувся до воєводської адміністрації бернардинів з проханням прийняти цей об'єкт, щоб тут оселилися щонайменше два отці з львівського монастиря. Фактична передача костелу та прилеглої землі бернардинам відбулася 17 жовтня 1599 року.

Відновлення пошкодженого костелу розпочалося навесні 1600 року. Особливу увагу приділили віттарю, в якому знаходився чудотворний образ Діви Марії. Однак це були лише тимчасові заходи, оскільки вже тоді почали думати про будівництво величного мурованого храму. Завдяки великій щедрості благодійників, роботи зі зведення нового храму просувалися досить швидко. Вже 14 квітня 1619 року в Сокалі відбулися урочистості з нагоди освячення нового храму та інтронізації образу Сокальської Божої Матері. **Думка про коронацію чудотворного образу прийшла через століття, відразу після коронаційних урочистостей на Ясній Горі.** Свідчення вірних перед комісією про чудеса і благодаті, отримані за заступництвом Марії, надихнули єпископа **Олександра Фредро видати 7 квітня 1723 року декрет про визнання образу Сокальської Матері Божої «славним благодатями».** Декрет про «чудотворність» образу та свідчення, написані комісією, були надіслані до Святого Престолу. Єпископ також доклав спеціальне прохання про дозвіл на урочисту коронацію образу Божої Матері. Справу прискорив король Август II, який в окремому листі, адресованому Папі Інокентію XIII, підтримав зусилля єпископа Фредро, родини Потоцьких та самих бернардинів. **Завдяки цим зусиллям вже 16 січня 1724 року Папа Інокентій XIII підписав декрет про дозвіл на коронацію.**

Лист був відправлений до Польщі разом з двома золотими коронами. Отримавши відповідні декрети, сокальський воєвода о. Ігнацій Орловський призначив дату коронації на 8 вересня 1724 року. Здійснити цей акт було доручено львівському архієпископу Яну Скарбеку. Коронація образу Сокальської Божої Матері була першою коронацією чудотворного образу в такому великому масштабі в Польщі. Хоча раніше коронували образи в Ченстохові, Нових Троках та Кодні, але жодна з них не мала такого урочистого характеру, як у випадку з Сокалем. Акт коронації, відсвяткований у Сокалі, сприяв розширенню впливу цієї святині. З місцевого місця поклоніння Сокаль перетворився на регіональну святиню. Не дивно, що його почали з гордістю називати «руською Ченстоховою». Період розквіту сокальської святині остаточно завершився датою 25 травня 1843 року. Тоді через необережність паламаря пізно ввечері спалахнула пожежа, яка знищила все внутрішнє оздоблення костелу з органом, віттарями та фресками. Всього за п'ять років, завдяки наполегливій праці та щедрості нових благодійників, церква і монастир були відновлені. Було також докладено зусиль для відновлення образу Божої Матері, який повернули на колишнє місце 7 вересня 1848 року, під час освячення відреставрованого костелу і монастиря.

Це святкування, незважаючи на численні заборони з боку поділів, зібрало кілька тисяч паломників. Відносно стабільна ситуація в монастирі тривала лише кілька років, оскільки вже 28 травня 1870 року в Сокалі спалахнула нова пожежа, яка охопила не лише церкву і монастир, а й частину міста та парафіяльну церкву. Завдяки кмітливості одного з монахів, який наглухо зачинився в ризниці з чудотворним образом, вдалося врятувати образ Сокальської Богородиці від знищення. Незважаючи на масові руйнування, спричинені пожежами, сокальська святиня продовжувала сяяти до кінця 19 століття як центр поклоніння і місце молитви для численних паломників, які приїжджали сюди навіть з-за меж Польщі. Однак шанси на повернення колишньої величі були поховані націоналістичними конфліктами XIX століття, які відштовхнули натовпи паломників східного обряду від Сокаля. Остаточного удару було завдано політичними рішеннями 1951 року, які включили Сокаль до складу тодішнього Радянського Союзу. Монастир підлягав ліквідації і разом з церквою був перетворений на світську будівлю. У той час оздоблення костелу та ризниці перевезли до Лежайська, а образ Мадонни розмістили в невеликій каплиці при бернардинському костелі в Кракові. Тут її вшановували мешканці прикордоння, які тепер живуть у Кракові.

Перед тим, як перевезти ікону до Грубешова, вона пройшла необхідну консервацію в майстерні Єжи Кумали, а пам'ятні тканини та золоті корони виготовив Тадеуш Рибський, майстер з Кракова. Представників Отців Бернардинів, які мають великі заслуги перед Церквою та Батьківщиною, було запрошено оселитися на постійне проживання в Грубешові. Приїзд отців бернардинів означає посилення спасенної марійної течії. Адже вони привезуть до Грубешова - немов смачне придане - ікону Сокальської Божої Матері, відому своєю історією та чудесами. Ця ікона, що зберігалася в Сокальському монастирі отців бернардинів, користується великою славою, особливо з 1648 року, коли Сокальський монастир оборонявся від армії Богдана Хмельницького. Чудотворний образ Сокальської Богородиці отримав велику шану на початку XVIII століття. Його коронація у 1724 р. стала третьою подібною церемонією в Республіці Польща - після Ясної Гори у 1717 р. та Кодена над Бугом у 1723 р.

Рівно 50 років тому західна частина Сокаля разом з монастирем Отців Бернардинів та чудотворним образом Сокальської Матері Божої опинилася за межами Польщі. Під час евакуації Сокальського монастиря у 1951 році отці бернардини забрали з собою до Польщі і цей чудотворний Образ. Настав час, щоб цей національний культурний скарб і об'єкт релігійного поклоніння знайшов гідну і постійну домівку. Відстань від Грубешова до Сокаля становить лише 50 км. Ще живі люди, які пам'ятають піші паломництва мешканців Грубешова та околиць до Сокаля. У перші дні вересня 2002 року Сокальська Божа Матір попрощалася з Краковом і відвідала кілька міст на півдні Польщі (Тарнув - 3 вересня, Жешув - 4 вересня, Пшеворськ - 5 вересня, Замосць - 6 вересня), а потім з урочистим паломництвом вирушила до нової святині в Грубешові.

Park i Pałac w Wilanowie

Дякую за увагу!